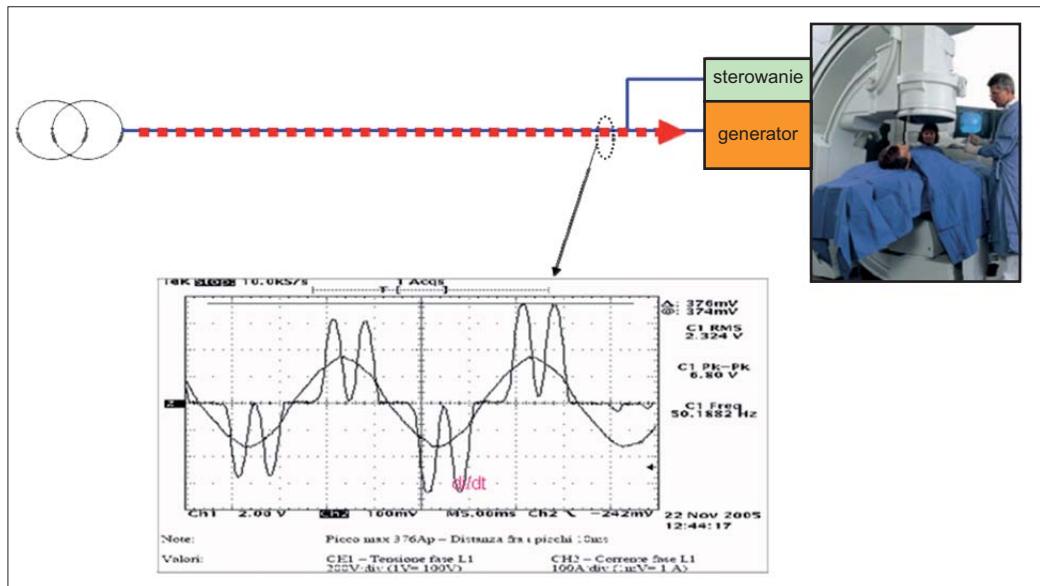

zasilanie odbiorników nieliniowych przez zasilacze UPS

mgr inż. Jacek Katarzyński – Delta Power Sp. z o.o.

Rozwój zasilaczy UPS na przestrzeni ostatnich 10 lat jest ogromny, ale mimo tego postępu wciąż istnieje problem oddziaływanie odbiorników na zasilacz i zasilacza na odbiory. Nie istnieje zasilacz, którego impedancja wewnętrzna jest równa 0Ω , a tylko taki nie zmieniałby parametrów sieci. Nie ma też takiego, który w stanach przejściowych mógłby zasilać odbiory z dowolnym przeciążeniem bez odkształcenia prądu i napięcia, a tylko taki gwarantuje prawidłową pracę wybranych urządzeń o dużym chwilowym poborze mocy oraz selektywną pracę zabezpieczeń.

Przykładem odbiornika nieliniowego o dużym chwilowym poborze mocy jest kardioangiograf – aparat RTG używany w służbie zdrowia, służący do kardioangiografii cyfrowej. Urządzenie składa się z części elektronicznej i generatora w.cz. o mocy 100kW. Urządzenie w trakcie przeswietlenia pobiera moc maksymalną 100kW przez czas 0.5ms. W trak-

cie obróbki zdjęć, a więc przy wyłączeniu generatora i lampie RTG, pobór mocy jest o wiele mniejszy i kształtuje się na poziomie ok. 6kVA. Na rysunku 1. przedstawiono przebieg prądu pobieranego przez angiograf w trakcie pracy lampy RTG przy zasilaniu z sieci. Kształt prądu jest typo-

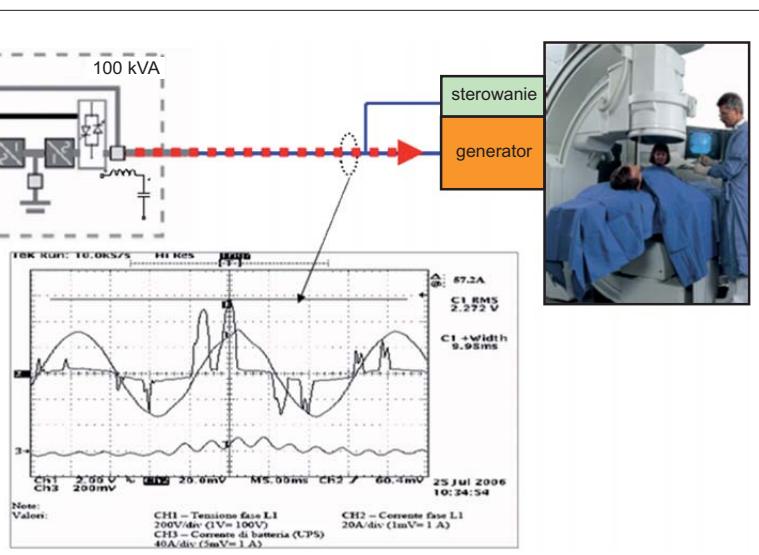
wym przykładem poboru prądu przez odbiornik nieliniowy. Istotnym jest, że w piku prądowym wartość chwilowa osiąga poziom 370A – dwa razy w każdym półokresie przez czas kilku okresów.

Angiograf ze względu na charakter swojej pracy wymaga bezprzer-

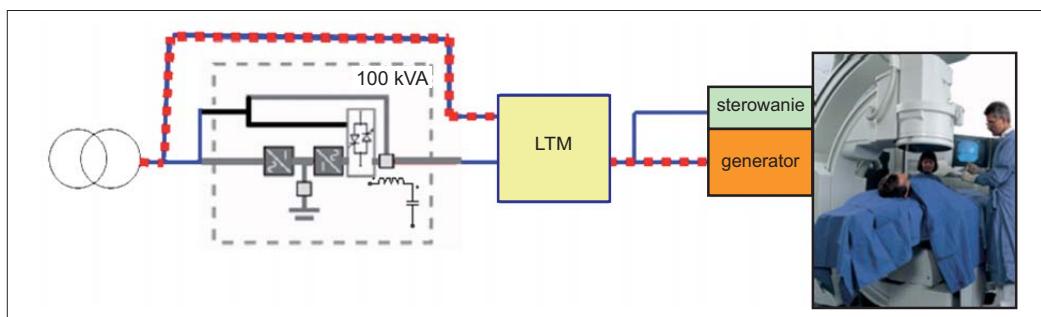
wowego zasilania, co wiąże się z koniecznością jego zasilania przez odpowiedni UPS. Dobór zasilacza w takim przypadku jest szczególnie trudny i wymaga wiedzy oraz doświadczenia zarówno projektanta, jak i dostawcy UPS-a. Na rysunku 2. przedstawiono przebieg prądu pobieranego przez angiograf w trakcie pracy lampy RTG przy zasilaniu z UPS-a w trybie pracy z baterii.

Wartość prądu falownika UPS-a jest ograniczona przez jego impedancję, wynikającą z zastosowania elementów LC na jego wyjściu. Dławik lub transformator jako człon inercyjny mają duży wpływ na przebieg prądu w przypadku chwilowego poboru dużej wartości mocy. W przypadku angiografu efektem ograniczenia prądu jest brak ostrości obrazu (rys. 4.) i szybsze starzenie się lampy RTG. Wartość lampy przekracza 300 tys. zł, więc jest to niebagatelny czynnik ekonomiczny.

W obecnie produkowanych zasilaczach, w których falowniki są stero-

wane cyfrowo na zasadzie odwzorowania wektorowego prądów i napięć, stosuje się dławiki o wartościach reaktancji relatywnie niższych niż to miało miejsce w starszych konstrukcjach. Dzięki temu wpływ indukcyjności w obwodzie zasilania odbiorów jest mniejszy, a co za tym idzie, ograniczenie prądu pobieranego przez odbiory w momentach rozruchu jest również mniejsze. **Rysunek 5.** przedstawia ogólny przebieg prądu znamionowego dla zasilacza o mocy 100 kVA. Wartość skuteczna prądu znamionowego wynosi 145 A, a jego wartość maksymalna dla przebiegu sinusoidalnego (odbiornik liniowy) – 205 A. Zakładając, że współczynnik szczytu zasilacza wynosi 3:1, co większość producentów zasilaczy podaje w swoich kartach katalogowych jako jeden z parametrów znamionowych, wartość maksymalna prądu chwilowego wynosi 375 A. Na rysunku widoczne jest również ograniczenie prądowe falownika dla wybranego zasilacza, które wynosi 435 A, co oznacza, że teoretycznie UPS powinien

Rys. 3. Zastosowanie bezprzerwowegołącznika tyristorowego – by-passu elektronicznego (LTM – produkt Socomec), który jest zasilany dwutorowo: z sieci i z UPS-a

sobie poradzić z zasilaniem angiografu. Niestety, w rzeczywistości wpływ reaktancji dławików na wyjściu falownika jest zbyt duży, co skutkuje pogorszeniem jakości pracy angiografu.

Opisywane problemy współpracy angiografu z zasilaczem UPS miały niestety miejsce w rzeczywistości. Szpital kupił zasilacz UPS o mocy 100 kVA do zasilania swojego angiografu. Pomimo kłopotów z brakiem współpracy obu urządzeń, użytkownik nie był w stanie udowodnić nieprawidłowej pracy kupionego zasilacza UPS, a obliczenia projektanta

dowodziły, że zasilacz powinien być „wydolny” prądowo tak, aby zasilał angiograf. Niestety, niepełna wiedza projektanta dotycząca tego zagadnienia przysporzyła szpitalowi wiele problemów i kolejnych wydatków. Pomysł pracy zasilacza w trybie „Eco-mode” (praca w trybie by-passu elektronicznego) również okazał się chybiony. Chociaż w trakcie obecnego napęcia w sieci problem nie występował, to podczas zaniku napięcia przełączenie na pracę z falownika okazało się być przerwowe (ok. 10-20 ms przeływy). Skutkowało to wyłączeniem angiografu z powodu braku ciągłości zasilania generatora i lampy RTG. Szkołliwość tego zjawiska ze względu na odpowiednie wychłodzenie lampy jest jeszcze większa niż zasilanie jej napięciem odkształconym z falownika. Nie mogąc uporać się z wyżej opisanymi problemami szpital zwrócił się z prośbą o konsultację i pomoc do firmy **Delta Power**.

Istnieje kilka rozwiązań tego problemu, jednak każde z nich pociąga za sobą dodatkowe koszty:
▪ pierwszym rozwiązaniem jest wymiana zasilacza na nowy, od-

reklama

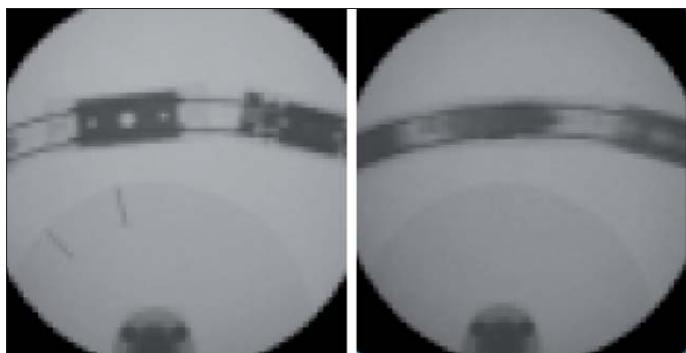
10 lat sukcesów na rynku zasilania gwarantowanego

lat sukcesów

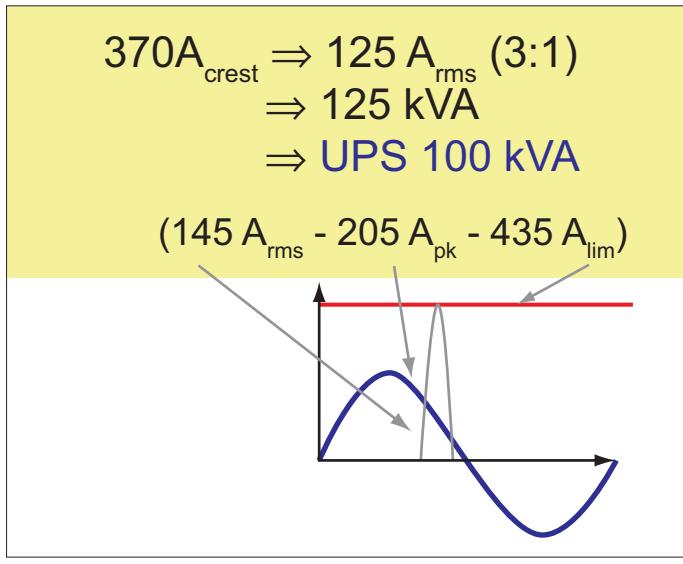
- Ponad 2200 zainstalowanych urządzeń średniej i dużej mocy
- Największy system zasilania rezerwowego w Polsce o mocy 10 MVA
- Agregaty prądotwórcze 10 kVA - 2,5 MVA
- Zasilacze UPS 0,3 kVA - 4,8 MVA
- Systemy zasilania dla zastosowań o obostrzonych wymaganiach
- Opieka serwisowa i hot-line

Siedziba: ul. Potocka 4, 01-652 Warszawa, tel. (022) 832 12 72, fax (022) 832 05 52, e-mail: biuro.warszawa@deltapower.pl,
Filia: ul. Olgierda 137, 81-584 Gdynia, tel. (058) 668 01 88;89, fax (058) 668 00 47, e-mail: biuro.gdynia@deltapower.pl,
Filia: ul. Strzegomska 55d, 53-611 Wrocław, tel./fax (071) 782 98 01;02;03, e-mail: biuro.wroclaw@deltapower.pl,

Rys. 4. Porównanie dwóch obrazów angiografu przy zasilaniu z sieci i z UPS-a

Rys. 5. Poglądowy przebieg prądu dla zasilacza UPS o mocy 100 kVA

powiedni dla danego odbiornika. W ofercie firmy Delta Power byłby to zasilacz UPS DELPHYS MP o mocy 160kVA/128kW, którego falownik ma wydolność prądową ponad $4I_n$ przez 100ms. Kierując się tylko danymi katalogowymi, wystarczyłoby zastosować UPS 100kVA (620Ask), jednak przy takim przeciążeniu przebieg napię-

cia byłby odkształcony – THDu będzie większe niż katalogowe 4% dla obciążenia nieliniowego. Zasilacz 160kVA/128kW jest zatem wyborem optymalnym ze względu na zapas mocy zasilacza w stosunku do zasilanego odbiornika. Co więcej, różnica w koszcie zakupu większej jednostki w stosunku do dużej wartości angiografu jest znikoma,

- **drugim rozwiązaniem** jest zastosowanie bezprzerwowego łącznika tyristorowego – by-passu elektronicznego (LTM – produkt Socomec), który jest zasilany dwutorowo: z sieci i z UPS-a (rys. 3.). Priorytetowym źródłem zasilania jest sieć, a w przypadku zaniku napięcia w sieci, następuje bezprzerwowe przełączenie na zsynchronizowany z siecią UPS. Na takie rozwiązanie zdecydował się w tym przypadku użytkownik, który ze względu na posiadany już UPS 100kVA, godził się na gorszą jakość zdjęć w trakcie pracy urządzenia z zasilacza UPS i braku napięcia sieciowego. W przypadku tego konkretnego użytkownika zaniki napięcia nie były zbyt częste i czas pracy z baterii stanowił ułamek procenta w stosunku do czasu pracy urządzenia z sieci. Tym samym szybsze starzenie lampy RTG przy pracy baterijnej nie było czynnikiem decydującym o wyborze rozwiązania,
- **rozwiązanie trzecie** – niektórzy użytkownicy angiografów w celu jeszcze bardziej znacznej redukcji kosztów decydują się na rozwiązaniu minimalne, polegające na zastosowaniu UPS-a o mocy zaledwie 40kVA. W tym przypadku UPS – poprzez LTM – zostaje załączony na zasilanie angiografu dopiero w przypadku zaniku napięcia podstawowego. W momencie zaniku napięcia UPS wysyła sygnał do angiografu, który nie wykonyuje już zdjęć, a jedynie kończy

pracę, tzn. wychłada lampę RTG i zachowuje dane. Wadą tego rozwiązania jest brak pracy urządzenia w trakcie dłuższych zaników napięcia.

Produkowane obecnie urządzenia zarówno w branży medycznej, jak i w przemyśle są bardzo czułe na wszelkiego rodzaju zakłócenia w napięciu zasilającym. Ich charakter pracy i dobór urządzeń zasilających o odpowiednich parametrach są dziś dużym wyzwaniem dla dostawców zasilaczy bezprzerwowych oraz projektantów. Niewystarczająca znajomość zagadnień technicznych, a w szczególności brak wiedzy na temat oddziaływanego urządzeń na zasilacze UPS i odwrotnie są przyczyną wielu kłopotów, często już po fakcie zakupu urządzenia.

Obecny poziom techniki i technologii wymusza powstawanie coraz węższych specjalizacji w dziedzinie elektro- i energoelektroniki. Skutkiem tego, wiedza zgromadzona przez firmy doświadczane, oferujące urządzenia markowe, jest nie do przecenienia zarówno dla obecnych, jak i przyszłych użytkowników urządzeń zasilania gwarantowanego oraz projektantów. Współpraca z renomowanymi firmami branży zasilania gwarantowanego już na etapie założenia projektowych coraz częściej staje się koniecznością, w celu prawidłowego doboru urządzeń zasilających i w konsekwencji pokrywania tylko tych kosztów, które wynikają z założen poprawnego technicznego projektu.